

Соколёнок



4-5/2020

июль – октябрь

Къарчыгъа



РЕСПУБЛИКАНЫ ЯШЛАР УЧУН ЭКИ АЙДА БИР ЧЫҒАГЪАН ЖУРНАЛЫ

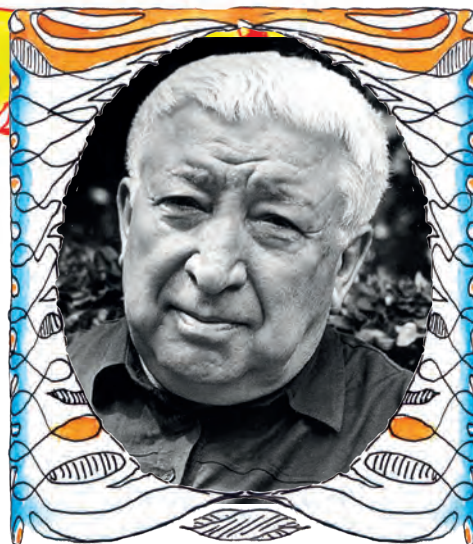


«КЪАРЧЫГЪАГЪА» 40 йыл



Гъайлек йырын йырагъан

Дагъыстанлы яшлагъа оз ана тиллеринде кьолларына биринчилей журналлар тутдуруп, сонггъу сююнчлю гюнлерин, йылларын узатдырма къасткългъан, гъаракат этген, озю сав чакъы озюню тергевюню тубюнде сакългъан, гъар масъласына табылгъан, биринчилей «Къарчыгъалагъа» гъайлек йырын йырагъан – Дагъыстанны халкъ шаури РАСУЛ ГЪАМЗАТОВ.



Гъайлек йыр

Айдай болуп, иржайып,
Балам, къайда, бери бакъ,
Бир къоччакъны гъакъында
Йырлайым сагъа, къоччакъ.

Намус-ягъын якълама
Белге къылыч байлагъан,
Бары да затдан алдын
Азатлыкъны сайлагъан.

Къачып барагъан атгъа
Мине болгъан атылып,
Ол мингенде, асав да
Къояндай пысгъан, тынып.

Яшмындай къылыч булан
Уруп, тав сыртын яргъан,
Тав озен йимик болуп,
Тав ярып, алгъа баргъан.

Юз йыллыкъ эменни де
Юзюкдей этген буруп,
Къарчыгъам, сен де шолай
Боларсан, озсе туруп.



Гёчюрген Магъаммат Атабаев,
Дагъыстанны халкъ шаури.

«КЪАРЧЫГЪАГЪА» - 40 ЙЫЛ!

Яшланы къанатлы къурдашына – 40 йыл. «Къарчыгъа» Кавказда яшланы биргине-бир тюрлю ренкли суратлары булан, терен маъналы, шат журналы. «Къарчыгъа» журнал тавлар элини тогъуз тилинде чыгъа. 40 йылланы ичинде Дагъыстанны, Россияны адабияты журналланы бетлеринде берилип тургъан.

Журнал Дагъыстанны халкъ шаири Расул Гьамзатовну сиптечилиги булан чыкъма башлады. Ону гъай эти-вю булан журналны бетлеринде Дагъыстанны яшлары оьзлени ана тилинде язылгъан янгы адабият асарлар булан таныш болду.

Шо йыллар журналны уьстюнде Дагъыстан адабиятны пагъмулу яратывчулары: Магъамматрасул Расулов, Амир Гази, Рашид Рашидов, Магъаммат Хириясуллаев, Абдулмежит Межитов, Акъай Акъаев, Нуратдин Юсупов, Абдулфатах Фатахов, Юсуф Базутаев ва башгъа язывчулар, шаирлер ишлеп турду.

Журналланы безендирмек учун лап яхшы художниклер къуршалды: Иса Хумаев, Светлана Магъамматова, Ибрагъим-Халил Супьянов, Анатолий Шарыпов, Сраждин Батыров, Игорь Тимофеев ва башгъалары. Журнал яшланы адабиятыны антологиясы, гиччи энциклопедиясы болуп токътады.

«Къарчыгъа» оьзюню ёлун янгы юзйыллыкъда да узата. Бугюнлерде журналны бетлеринде, алда йимик, лап чебер, маъналы хабарлар, шиърулар, ёммакълар, яшланы яратывчулугъу, айтывлар ва аталар сёзлери, пагъмулу яшлар этген суратлар, яшланы яшавундан маълуматлар бериле.

Яшлар учун язылгъан асарланы хазнасы болгъан «Къарчыгъабызны» 40 йыллыгъы булан къутлайман. Яхшы ёл, бизин къанатлы къурдашыбыз!

Мурад АХМЕДОВ, баш редактор

«Къарчыгъаны»
40 йыллыгъы
булан къутлав
телеграммалар:

Талпынлы кыагъылсын кыанатынг,
«Къарчыгъа»!
«Къарчыгъаны» охувчуларын, редактор-
ларын журналны 40 йыллыкъ юбилейи булан
гъагъ юрекден къутлайман! Яшавугъузда па-
рахатлыкъ, ишигизде устюнлюклер ёрайман!
Байрамыгъыз къутлу болсун!
Яшлар учун чыгъагъан «Нюр» журналны
баш редактору
Сакинат МУСУКАЕВА,
Нальчик, Къабарты-Балкъар уьлкеси.

Яшланы журналы «Къарчыгъа»
чыгъагъанлы муна 40 йыл бола. «Къар-
чыгъа» журнал Темиркъазыкъ Кавкази-
яда яшлар учун чыгъагъан журналланы
инг де аривью, къужурлусу ва маъналы-
сы, гертиден де – тап яшланы журналы.
«КЪАРЧЫГЪА» журналны охув-
чуларына, редакцияда ишлейгенлеге
яшавунда савлукъ, яратывчулугъунда
устюнлюклер ёрайбыз!

«НАНА» журналны баш редактору
ЖУМАЛАЕВА Л.И.,
Грозный, Чечен республика.

«АКБУЗАТ»ТЫҢ КОТЛАУЫ!

Башкортостан балаларының «Акбузат»
журналы Дагстан балаларының «Карсыга»
журналын күркәм юбилейи менән тәбрикләй.
Балаларзы милли йолаларза, традицияларза,
рухта тәрбиәләп, һеззән басма үз милләтенен
ысын илһөйәрзәрен үстерә, Рәсәйзән яңы граж-
дандарына канат куя! Әгәр бөгөн Дагстандын
бәләкәстәре кумык телен белә, өйрәнә икән,
тимәк, күп милләтлелә төбәктә һәр халык вәкиленен
сәңгелдәген ышаныслы кулдар бәуелтә. Рес-
публика бөгөн дә боронго йолаларзы һаклай,
бәләкәстәрзә туғанлык, дуслык рухын тәрбиәләй.
«Карсыга»ның ошоштары югары, офоктары
якты булһын, канаттары мәңге талмаһын!

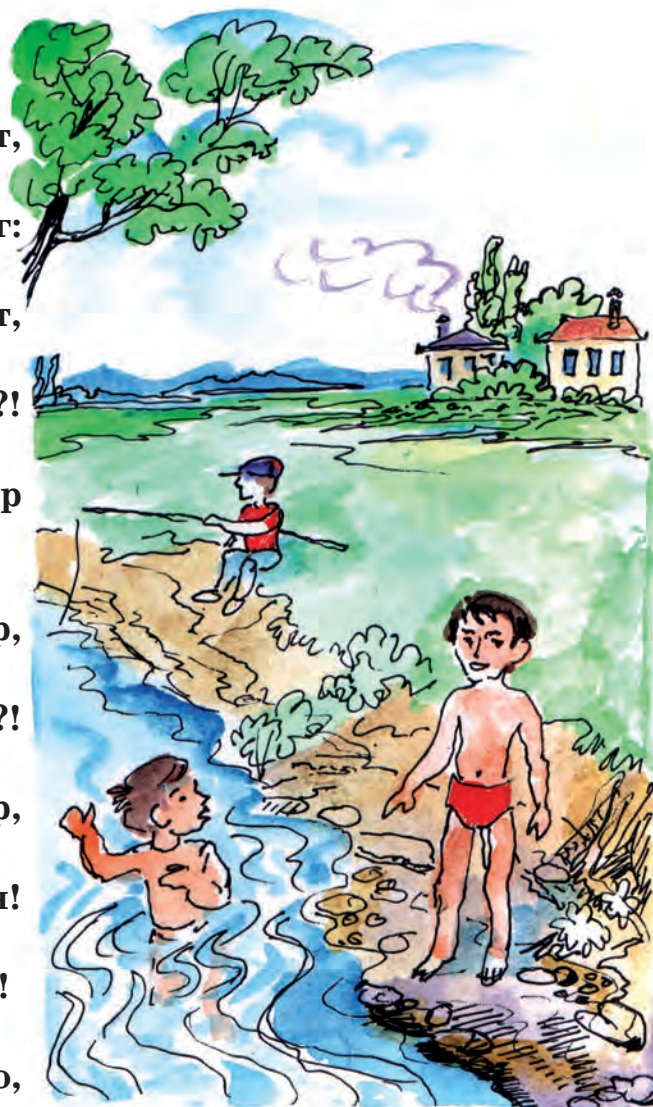
Лариса АБДУЛЛИНА,
«Акбузат» журналының баш мөхәррире.

1981-нги йылдан тутуп
2000-нги йылны ортасына ерли
«Къаргыгъаны» редактору
болуп белгили шаир ва жамият
талышывту
Акъай Акъаев ишледи.



Къумукъ Бусанг

Къумукъ бусанг, къурулуп тур
гъар мюгълет,
Къумукъ халкъгъа тийсин
учун къуллугъунг:
Кютмей бусанг кютегенни
гъар миллет,
Кимге гъажат бугюн
сени къумугъунг?!
Булгъап къойма къабул
булгъанч озденлер
Октябрге этген озден къуллугъунг.
Оъз менлигин къоруп
яшай озденлер,
Озденликсиз недир
бугюн къумугъунг?!
Не хыяллы халкъ болгъансан
о йылар,
Нечик гъайбат
умутлардан толгъансан!
Я, ойларынг неге болду оюнлар,
Оъз элингде неге оъгей болгъансан?!
Къочулары сени
къумукъ тюзюнгню,





Къулу болсанг,
олтуртажакъ къуллукъда.

Очар бети болажакъмы сёзюнгнию,
Къуллукъчудай яшай
бусанг Къумукъда?!

Бугюнюнгнию намусларын алмасанг,
Гъей сен адам,
Аллагъны да сатарсан.

Миллетинге аркъа таяв болмасанг,
Къабурунгда не бет булан ятарсан?!
Давчулар кёп бахчанг булан бавунга,
Отавунга, биченинге, сувунга;
Орманынга, агъачынга, тавунга,
Бала ятгъан къазынг

булан къувунга.

Есси сен бол
топурагъынгни, яшынгни,
Есир болма «Ай сениге!», алтынгъа!
Халкъ алдында туююл —
ийме башынгни,
Гъалал яша КЪУМУКЪ деген атынга!





БИРИНЧИЛЕРДЕН
 1980-нчи йыл «Къарчыгъаны»
 1-нчи номеринден тутуп йылны
 ахырына ерли журналны биринги
 редактору болуп муаллим ва
 шаир *Абдулмежит Межитов*
 ишледи.



— Акъ ташмы?
 — Къара ташмы?
 — Къара таш тюзюл, —
 Акъ таш!
 — Акъ таш буса, гел, ёлдаш!
 Женекейингни бер яш,
 Экибиз де бир къурдаш!
 — Акъ ташмы?
 — Акъ таш!
 — Акъ таш буса, гел, ёлдаш!
 Сен де бер женекейинг,
 Уъчюбюз де бир къурдаш!

— Акъ ташмы!
 Къара ташмы?
 — Къара таш тюзюл,
 Акъ таш!
 — Акъ таш буса, гел, ёлдаш!
 Сен де дюрсен къара яш,
 Бизин булан жан къурдаш!



О янымда бир къурдаш,
 Бу янымда бир къурдаш,
 Гелип дагъы да кёп яш,
 Женекейлерин тагъып,
 Осьюп барабыз, къурдаш,
 Эки де якъгъа багъып!
 Акъ таш буса, гелигиз!
 Къурдашлар болмай тегин.
 Достлар гечер, билигиз,
 Яшавну гележегин!



«Къарчыгъаны» 40 йыллыгына

«Къарчыгъа» журналны юбилейи!

1980-нчи йылдан башлап яшлар учун чыгъагъан «Къарчыгъа» журналыбызны юбилейи – 40 йыллыгъы. Журнал чыкма башлагъандан берли ону бетлеринде чыгъагъан охувчу яшланы шиърулары, гичирек хабарлары, этген суратлары журналны безеп, маъна берип юрюдо. Гъали оланы оймюрю элли чагъына да етишедир. Олагъа «Къарчыгъа» оьсдюрген уланлар, къызлар деп

айтма да ярайдыр. Бу журналны кёмеги булан оланы бирлери поэзияны гёзел дюньясына да къошулгъан.

Республика жамият-политика газети «Ёлдашны» ва ону минглер булангъы охувчуларыны атындан «Къарчыгъа» журналны юбилейи булан къутлайбыз. Энниден сонг да яш охувчуланы, къарчыгъаланы адабиятны шагъра ёлуна учурмагъа насип болсун. Яратывчулукъ ишинде уьстюнлюклер ёрайбыз.

«Ёлдаш» газетни редакциясы.

«Къарчыгъагъа» бу йыл 40 йыл битди. Журналны биринчи охувчулары оьзлер де уллу болуп, журналны гъали оьзлени авлетлерини авлетлерине охуй. Гъали «Къарчыгъа» 9 тилде чыгъа. «Къарчыгъа» оьзюню учувун узата. Энниден сонг 100 йыллыкъ юбилейин оьтгережекге шек де ёкъ. Неге туююл, юзю ярыкъ, бетлери къужурлу ва тюрлю ренкли журналыбызны гъар Дагъыстан агълю кёп сююп охуй, энниден сонг да охужакъгъа инанама.

Магъаммат АГЪМАТОВ,

Дагъыстан язывчуларыны бирлешивюню председатели, Дагъыстанны халкъ шаири.

Яшланы айрыча ярыкъ дюньясына ярыкъ къошагъан «Къарчыгъа» журналны бу сыйлы байражакъда, гъар уйде уя тигип, къумукъ сесни сёме къоймайгъан, къумукъ къылыкъны, къумукъ ругъну – Къумукълукуьну оьсдюре яшайгъан сизгюрулу гючге, халкъгъа къуллукъ этеген намуслу наслю яратма сизге насип болсун!

Сизин оьзюню кёгюнде кёп сююп гёзлейген Танг юлдузу – «Тангчолланны» редактору Супиянат МАМАЕВА.

«Къарчыгъаны» къутлай.
1. Россияны язывчуларыны бирлешивю.
2. Эрдни Эльдышев, Къалмыкия уьлкесини язывчулар бирлешивюню ёлбашчысы.

3. Калимат Эльдарова, Дагъыстанны ат къазангъан маданият къуллукъчусу, Дагъыстанны Маданият министерлигини охув метод центрны директору.

4. Лайла-Ханум Жамалутдинова, Дагъыстанны театрларыны музейини директору.

5. Айгум Айгулов, Дагъыстанны Пачалыкъ Къумукъ муз-драм. театрыны чебер ёлбашчысы, Дагъыстанны театр чалышывчуларыны бирлешивюню председатели, Россияны ат къазангъан халкъ артисти.

Магъаммат
Атаев,

Дагъыстанны халкъ шаири



Яшлар да Ан Ачыкъ Кагъыз

Сыйлы къурдаш Акъаев
Акъайгъа ачыкъ кагъыз,
Не бола, шу кагъызны
Журналгъа чыгъарсагъыз!
Он беш йыллыгъы булан
Къутлайбыз «Къарчыгъаны»,
Яшлар биле бек яхшы,
Къарчыгъамы, жагъамы,

Яша, «Къарчыгъа», яша,
Яхшы яшлагъа оша.
Вёре, къалма къартайып,
Яда ёлда янтайып,
Яш болмагъа къарайгъан
Къартгъа бары халкъ кюлей,
Ичинден сакъал битген
Яш да шайлы гёрюнмей.





Бизин йимик яшланы
 Яз, «Къарчыгъа», эринмей,
 Аявлу агъавубуз,
 Сыйлы Акъаев Акъай,
 «Къарчыгъа» журнал гелсе,
 Яшлар бек сююнебиз,
 Гелеген йимик къакъай.
 Тек етмей деп «Къарчыгъа»,
 Яш деген зат талчыгъа!
 Алдын йимик, айда бир
 «Къарчыгъа» къачан чыгъа,
 Ойлап къалабыз яшлар:
 «Къарчыгъа» къайда уча?
 Къарай-къарай къалайыкъ,
 Къачан бир гюн болгъунча?!
 Къарагъанда кююне,
 Акъчасы ёкъдур ёлгъа,
 Биз жыйып йибереийк,
 «Къарчыгъа» тюшсюн къолгъа!
 Къумукъ тилде чыгъагъан
 Китаплар ёкъгъа ошай,
 «Къарчыгъа» да гелмесе,
 Бола бизге адаршай.
 Шонда тюрлю хабарлар,

Йырлар, атив суратлар:
 Тюлкюжан, бёрю акъай,
 Аювлар, пиллер, атлар!
 Орманларда, къырларда
 Къыржанланы гёрмейбиз,
 Тюлкю де ёкъ, гъей шо да
 Къайда гетген, билмейбиз.
 «Къарчыгъадан» гёребиз,
 Къоянлар нечик бола,
 Шогъар къарап билебиз,
 Ана тилни, масъала!
 Амма бир-бирде яшлар
 «Къарчыгъаны» алабыз,
 Арсланмы, аювму деп,
 Билип болмай къалабыз.
 Дагъы да художниклер
 Бизин нечик кюлете,
 Къумукъ яшгъа, гелтирип,
 Тав бёрклени гийдирте.
 Дагъы да сизден бир зат
 Тилемеге сюебиз:
 Яшлар болгъан сонг, яшлар
 Кюлемеге сюебиз.



«КЪАРЧЫГЪАНЫ» 40 ЙЫЛЫГЪЫНА

*Шейит-Ханум Алишева,
Дагъыстанны халкъ шаири*



«Къарчыгъа» къоччакъ къушдур,
Азат, эркин гёнгюллю.
Игитге: – Къарчыгъа! – деп
Айта, негъакъ тюгюлдюр.
Асрулар сезе, авлай,
Айланмаланы сайлай,
Бырынгъыны бугюнге
Барлыгъын бекден байлай.
Гёзден гечирип къоймай,
Тюзлеп гёчюрюп къоймай,
Къумукъну озден атын,
Зор къагъруман къысматын,
Бютюнлюгюн англатып
Язгъанланы чыгъарта.
Бугюнгю генжелерде
Гележекге гъасирет:
Не ойлай, нечик ойнай?
Не сюе, не деп негет?
Не ярата, не гёзлей.
Не ахтара, не излей.
Генжелени яшавун
Яшырмай яза гъар бет.

Суратлары безенчли,
Ренклер – энемжаялы,
Художниклер къасткъыла
Сююндюрмек саялы.
Муна 40 йыл бите,
«Къарчыгъагъа» къарагъыз!
Таный, ондан сююне
Сизин ата-анагъыз!
«Къарчыгъагъа» сыр чече
Къумукъну къарты – яшы.
Оьсе, гюн сайын арта
«Къарчыгъаны» къурдашы.



Татимат Абдуллаева

«Къарчыгъа» журнал бек къужурлу, атив чыгъа.
Ичин ачгъанда, къумукъланы тарихинден англав, илму
маънасы, тарбиялав пайдасы булангъы макъалалар,
халкъыбызны гележеги учун яшавун къурбан этген
белгили адамларыбыз, игитлерибиз гъакъда маълумат-
лар бериле. Журналда башгъа халкъланы язывчулары,
шаирлери яшлар учун язгъан хабарлар, шиърулар, ём-
макълар бериле.

Яшлар халкъыбызны – гележеги. Яшланы сююн-
дюрмек – мени озюм учун да сююнч. Шо сююнчню яш-
лагъа берип болагъаныбызгъа озюбюз де сююнебиз.
Бизге яшлар озлер яратгъан шиъруларын, сочинени-
елерин, гиччи хабарларын, суратларын йиберелер. Журналгъа язылма да языла.
Бизин булан ёлукъма муаллимлер, алимлер геле ва бизин де мактаплагъа чакъыра.
Дагъыстанда яшлар учун чыгъагъан биргине-бир журналыбыз, къумукъ яшланы
тезден инамлы къурдашы энниден сонг да къумукъ яшланы къужурлу асарлар,
сигърулу ёммакълар булан, пагъмулу яшларыбызны уьстюнлюклери булан таныш
этип туражакъ. Узакълагъа уч, аявлу «Къарчыгъабыз»!

«КЪАРЧЫГЪАГЪА» АЛГЪЫШЛЫ ЁРАВЛАНЫ ТЕПТЕРИНДЕН...

— Кимдир ятгъан бешикде?
— Къарчыгъаны баласы!
Къаяланы башында
Уя сала къарчыгъа.
Къайыр къушлар, озокъда,
Бешиклерден де чыгъа.

Анасын да, атасын,
Юртун оьктем этеген,
Къарчыгъадай эрлердир
Эл намусун кютеген.

*Хамиль Султановну
«Кимдир ятгъан бешикде?» деген
шиърусундан, 1980-нчи йыл.*

Суратлы хабарларын,
Йырларын алып бизге
«Къарчыгъа» журнал геле
Гъар айда уьубюзге.

Сени къолума алсам,
Гъар сёзюнгден бал чыгъа,
Сен етишмей, геч къалсанг,
Талчыгъаман, талчыгъа.

Гел, къурдашым, «Къарчыгъам»,
Биз чи дюрбюз къурдашлар.
Сенден эпсиз къувана
Бизин дагъыстан яшлар.

*Тюлнара Биякъаева,
Байрамавул орта школаны 6-нгы «а»
класыны охувгу къызы (Хасавюрт
район). 1985 йыл.*

Бизин тавлагъа багъып
Уч, «Къарчыгъа», «Къарчыгъа».
Сени къаршыламагъа
Бары да яшлар чыгъа.

*Патахова Умугъайбат,
2-нги «а» кл. 1980-нчи йыл.*



Йырчы Къазакъны йыр байрамы!

Йырчы Къазакъ – бизин къумукъ атыбыз!



ЙЫРЧЫ КЪАЗАКЪ

*Девюр чыракъ, деврен булакъ!
Йылдан-йылгъа –
Йыры ювукъ, оъзю йыракъ,
Теренине сайлыкъ эте сёз макътав,
Къубуру ёкъ, сыны бизге – Асхартав! – дей,
Аткъай Гъажамматов,
Дагъыстанны халкъ шаири.*

*Ёкъ, мен Къазакъ туюлмен,
Мен Къазакъны жынсыман.
Къазакъ – къумукъну къаны,
Мен ону – тамчысыман! –
дей, Анвар, «Къазакъ ким, мен ким»
деген шитърусунда.*

Муна – бугюн Къазакъны жынсы да,
Къазакъны къан къардашлары болгъан
халкъ уллусу булан гиччилери, къу-
мукълар жыйылгъанбыз! Янгыз къу-
мукълар гелип къалмагъан, Дагъыстан
халкъларыны уллу шаирлерини къыс-
матлары бир-бирине ошашлы. Неge десе,
гъариси оъз халкъыны къаны да, жаны
да болгъан белгили айтылгъан адамлар.

*Йырчы Къазакъны аты –
Бир гёнгюрев, бир де йыр!
Языв хаты, къысматы –
Гене чечилмеген сыр.*

*Мен – Къумукъман! – дегенни,
Юрегинде къан тартып,
Асрулар авлап, артып,
Яшар Къазакъны аты!*

*Шейит-Ханум Алтшева,
Дагъыстанны халкъ шаири.*

Дагъыстанны халкъ шаири Анвар
Гъажиев буса «Йырчы Къазакъны ора-
мы» деген шитърусун

*Инанаман, бу орамны
Бир заманы болажакъ,
Къазакъны къабур ташына
Къарлыгъачлар къонажакъ! – деп та-
мамлай.*

Гертилей де, нечесе йыл биз гелип
оъзюне баш иеген, алгъышлайгъан, дуа-
лы сужда къылагъан, биздеги тюгенмес
эсделиклени янгыртагъан къабур ташы
болуп токътагъан, темирден къуюл-
гъан, мрамар ташдан ясалгъан Йырчы
Къазакъ – муна!

Анвар Тъажиев,
Дагъыстанны халкъ шаири

Ёкъ, мен Къазакъ тюгюлмен



Ёкъ, мен Къазакъ тюгюлмен,
Къазакъ къалын, мен юкъкъа.
Къазакъ — къар къызартгъан гюн,
Мен — йыртыллайман чыкъгъа.

Къазакъ — Гюн, мен — юлдузман,
Мен Къазакъсыз йылыман.
Къазакъ — къыркъ къыллы къомуз,
Мен — ону бир къылыман.

Ёкъ, мен Къазакъ тюгюлмен,
Къазакъ бурма бугъавлу.
Мен къонгуравсуз къушман,
О — къомуз къонгуравлу.

Ёкъ, мен Къазакъ тюгюлмен,
Балики, Атабайман.
Къазакъ — йырны йилиги,
Мен йиликдеги майман,

Ёкъ, мен Къазакъ тюгюлмен,
Мен Къазакъны жынсыман,
Къазакъ — Къумукъну къаны,
Мен ону тамчысыман.

Сакинат Тажиева, профессор, алим "КЪАРЧЫГЪА" БУЛАН "СЛУГЪУВ"

Къапума къанат къагъып,
Къарчыгъа магъа къарай!
— Яшланы сююндюрме
Не язгъансан? — деп сорай.

— Байла, — дей, — къанатыма,
Этген ишинг гёрейим:
Язгъанынгны яшлагъа
Бер, — дей, — элтип берейим.

Мен айтаман: — Йырым бар,
Хабарым бар яшлагъа!
Эли учун оьсеген
Гиччи къатарбашлагъа.

Гъалал болсун йырларым
Яшгъа бешлер алагъан.
Къышгъа агъач гъазирлеп,
Язда бичен чалагъан.

Эртенлер тез турагъан,
Къоркъмайгъан буздан, къардан
Яшлагъа элт йырымны,
Гесип алгъандай ярдан, —

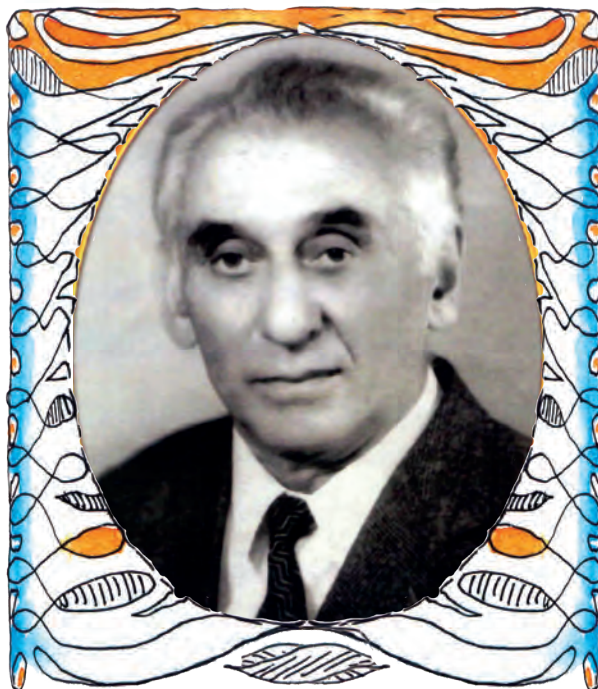
Деймен, мен оьктем къушгъа —
Къайыр къуш къарчыгъагъа.
Ол оьрден икрам эте,
Рази болгъандай магъа.

Архивден. 1981 й. №1.



Зарзат Ямаев "Къарчыгъа"

Къумукъ яшлагъа чыгъа
 Арив журнал «Къарчыгъа».
 Кёп йылланы боюнда:
 Бу журналны оюнда:
 Яшланы яшаву да,
 Охуву-ашаву да...
 Ичиндеги сатырлар,
 Болуп къоччакъ батырлар,
 Шагъаргъа, юртгъа ете,
 Яшланы бек шат эте,
 Къужурлу журнал таза,
 Яшлар огъар кёп яза.
 Оьктем бола къыз-улан
 Шолай журналы булан.
«Къарчыгъаны» архивинден



Татлыгъат Абукъов

Ёлгъа сокъмакъ салгъаныгъыз сюемен,
 Гъызыгъызгъа тюшер йимик нечелер.
 Бажарсагъыз эл намусун кютмеге,
 Къалгъан затны халкълар сизден гечерлер.
«Сокъмакъ» деген шиърудан.

«Билмеймен, – деп айтма бир де ярамас,
 Этме суйсе, инсан билмес зат болмас.
 Къаны булан къатнашылгъан къардашгъа,
 Гюню чола болгъан булан ят болмас!





Таталыфотлу Айтмурзат

«КЪАРЧЫГЪАГЪА» АЛГЪЫШЛЫ САТЫРЛАР

«Къарчыгъа» деп негъакъ ат тагъылмагъан
Къумукъ халкъны гъюрметли
журналына,
Оър тутуп терен юрегим булан
Савлукъ ёрап бары охувчусуна.

Савлукъ болсун сагъа къуулукъ этеген
Пагъму булан ишлейген ёлдашлагъа,
Оъз халкъынгы гъюрметин гётереген
Абур булан кёп йыллар токъташмагъа.

Гъасиретмен юрек генглиги булан
Айтма сююп асил сёзлени сагъа,
Сыйынг артсын дюнья берердей салам
Сен журналдан оъктем болуп
«Къарчыгъа!».

Къарчыгъаны къатты болур къанаты,
Учагъанда гючлю тиер еллери,
Бол, «Къарчыгъа» болат темирдей къатты
Къумукъ халкъны сыйы артып, эллери.

Шатлыкъ булан болсун сизин ишигиз,
Гъеч болмасын сизге бир де пашманлыкъ.
Бузулмасын сизин тутгъан ёлугъуз
Дослукъ болсун, ари турсун душманлыкъ.

«Къарчыгъаны» гъюрметин ким гётерген
Жаны, къаны, булан ишлейгенлеге
Биз ёрайбыз узакъ оъмюр, ругъ булан
Къумукъ халкъны къарчыгъасын
гёрмеге.

„Къарчыгъаны“ - 40 йыллыгъына тигъипав айтгъан ... Аста аша

Зумрут деген къызъяш кюре-
гелени чалт-чалт ашайгъанны гё-
рюп, гъазирлик класгъа барагъан
Къыстаман, ашкъазангъа къу-
мукъча нечик айтагъанны бил-
мей:

– Зумрут, аста аша кюрегелени,
каменный мешогунгну тешедир, –
деген.

А. Айгумова,

*Къаягент районну Оьтемиш орта
школазыны 7-нчи «а» класыны охувчу
къызы. 1984. № 6.*



Къысгъартылгъан...

Учитель:

– Суткада нече сагъат бар?

Охувчу:

– Йигирма эки.

Учитель:

– Я, олай нечик бола?

Охувчу:

– Багъ, нечик болагъандыр, сиз
чи гетген дарсда гъали гюн эки са-
гъатгъа къысгъа болгъан деген
эдигиз.

1982. № 2.



Къыркъ...

Мени 6 йыл битген Гюль-
нара деген къызардашым
бар. О авруп ятып тура
эди. Анам. Ону башына
аясы булан тийип:

– Вув, къыркъ! – дегенде,
Гюльнара, тѣшегинден туруп:

– Къыркъма мени башымны! –
деп йылап йиберди.

*Биймуратова Жанна,
6-нги клас, Къазмаавул.
1996. № 5.*



...Юхлайгъанда

– Папа! Магъа накъыра ал-
дагъы!

– Къой, яшым, сагъа накъыра
алсам, шону къагъа туруп, мени
ишлеме де къоймассан.

– Къояжакъман, папам! Мен
ону сен юхлама ятгъанда согъа-
жакъман.

1990. № 5.



СЕН САВБОЛ, МАКТАП!



Къумукъ жалкъ ёммагъы Тарыкълы болгъан

Ал заманда, бир заманда адамлар телелерде яшайгъан заманда, къартларын сувгъа ташлайгъан заманда Къарамурт деп бирев болгъан.

Къарамурт атасы Атавну четенге де салып, сувгъа ташлама алып бара болгъан. О арып ялгъа токътагъан. О бирден атасыны иржаягъанын гёрген.

– Яхари атам, – дей Къарамурт, – мен чи сени ташлама алып бараман. Кюлкюнг нечик геле?!

– Мен атамны ташлама алып барагъанда, шу ерде ялгъа токътагъан эдим, шо эсиме тюшюп кюлеймен.

– Атангны сен де ташладынгмы? – дей Къарамурт.

– Ташладым, къарт болгъанда сени де ташлажакъ.

Къарамурт атасын къайтарып, уйге гелтирип, хандан яшырып сакълай. Атав гъар гюн элиндеги гъалны уланындан сорай, огъар ёл гёрсете.

Бир гюн башгъа ханлыкъдан булагъа уьч сорав геле, онда булай эсгериле. Шу соравлагъа тюз жавап берсегиз он гилевке (бир гилевке – 400 г) алтын беремен. Бермесегиз, сиз бережексиз.



Олар бир йимик эки тые йибере. Сорав къайсы анасы, къайсы баласыдыр? Гъар ким бир ёравну айта, тек исбат этип болмай. Къарамурт атасына бу гъалны айта. Атавайта: «Тынч зат, балам, уьч гюн аш бермей сакъларсан, сонг ариге яшыл от салып, тюелени бирерлеп отгъа йиберерсен. Отгъа барагъанда артына бурлугъуп къарайгъаны – анасы. Къарамайгъаны – баласы.

– Муна шу анасы, – деп, Къарамурт тюени гёрсете. Гелтиргенлер мюкюр бола. Сонг олар эки бир йимик хоразланы гёрсете. Сорав: «Къайсы къарт, къайсы яш хораз!» Къарамурт атасына сорай. О булай айта:

– Эки де хоразны эки де къолунг булан, башларындан тутуп, салландырарсан. Олар тырпыллажакъ. Къарамурт шолай эте. Гелгенлер бугъар да мюкюр бола. Сонг олар эки де башы бир йимик таякъны бере:

– Шуну къайсы яны тюп, къайсы яны уьст болгъан? – дей. Къарамурт, атасы айтгъан кюйде, таякъны оьрге чюе. Таякъны тюп яны алда геле. Гелгенлер бугъар да мюкюр бола.

Сонг хан да, гелгенлер де Къарамуртны кысалар.

– Бу сен билген иш тюгюл. Айт, ким уьйретди? – дейлер. Къарамурт мюкюр болуп, атасын айта. Хан:

– Бугюнден сонг къартланы ташламагъыз! Олагъа арив къарап сакълагъыз! – деп буйрукъ чыгъара. Эки де ханлыкъ буса, дослукъ дыгъарын байлай.

Алимсолтан Къалсынов
2004. № 4.



Магъаммолт-Солтан Загъматны Ягъияев ЭКМЕКЛЕРИ ХАБАР

Загъидатны атасы Баммат совхозну мастерскоюнда тракторланы ярашдыра, анасы Аймесей овощ бригадада ишлей. Озью Загъидат уьчюнчю класда охуй.

Аймесей, эртенлер тез туруп, сыйырны сава, аш эте. Баммат абзарны жыйышдыра. Сонг олар, аш да ашап, ишлерине гете. Загъидат, уьйню де сибирип, булакъдан сув да ташып, дарсларын да этип, школагъа бара.

Школадан къайтгъанда да Загъидат бош турмай. Анасына уьйде кёмек эте. Тек анасы огъар бары да ишлени тапшурмай. Загъидат тилесе де:

– Сен бажармассан. Гъали де сен гичисен, – деп къоя.

Загъидат буса бары да ишлени этме сую: опуракъ жувма, итив урма, къазан аш этме гъасирет. Анасы къапу ардагъы кёрюкде экмеклер биширегенде янындан таймай. Анасы биразгъа арек тайса. Темир къалакъ булан экмеклени айландыра, отну ишыра.

– Гъы, тай, гюйдюресен! – деп, анасы ону къувалай.

– Гюйдюрмеймен... – дей Загъидат, йыламсырап.

– Она, чарадагъы хамурдан къурчакълар эт. Биширип беремен, – дей Аймесей. – Экмеклер биширмеге гъали де сагъа тез.



Загъидат, хамурдан къурчакълар этип:

– Абам, буланы мен биширейим! – деп тилей.

Анасы огъар да ихтияр бермей. Загъидатны гёнгю бузула.

Бир керен Аймесей авруп больницагъа тюше. Загъидат атасы булан янгыз къала. Анасыны орнун тутуп, уьй

къуллукъланы кюте. Атасы муну гъаракатына къарап сююне, макътай.

Бу агълуде тюкен экмек ашалай. Аймесей гъар заман кърюк экмек эте. Энни Аймесей авругъанда Бамматгъа тюкенден буханка экмек алмагъа тюше.

Бир гюн эртен ашама олтургъанда Баммат:

– Къызым, гъресен дагъы, ананг аврумай болгъан буса, атив кърюк экмек ашар эдик, – дей.

Загъидат бир сѣз де айтмай къоя. Атасы ишге гетгенде ол, къруру агъачлар да жыйып, кърюкню ягъа. Анасы этеген кюйде, сункюге будай ун да тѣгюп, хамур баса. Уъч экмек эте, оланы уъстюне сюркюч де сюрте. Кърюк къызгъанда, жыжымын бир янгъа теберип, тубюн сибире. Сонг экмеклени пухун булан кърюкню ичине сала. Темир къалакъ булан экмеклени айландыра. Кърюкню ичинден гелеген иссиликге ону бети къызара, терлей. Башлап чыгъаргъан экмекни тубю бираз гюйгени гърюп, Загъидат къыйнала. Къалгъан экиси атив къызарып бише. Загъидат огъар бек сююне. «Гюйгенин оъзюм ашап, биревлерин агъавума да, абама да къоярман», – деп токъташа Загъидат.

Экмеклени инг де ативюн, иссилей кююнде тастумалгъа да чырмап, анасына больницагъа элте.

– Ким берди сагъа, къызым, бу атив экмекни? – деп сорай анасы. – Оъзю де исси, гъали кърюкден чыкъгъангъа ашай...

– Айшат бажив берди, – деп жавап бере Загъидат, оъзю этгенни айтса, инанмас деп.

– Аллагъ рази болсун огъар, – дей туруп Аймесей бир гесекни уъзюп, ала. Ашап къарай. – Атив биширген, тек тузу ѳкъ.. Туз салма унутгъандыр...

Загъидатны бети къызарып гете.

Айтма зат билмей къала. Оъзюню айыбын билип пыса. Уъйге къайтма алгъасай. Къараса, атасы оъзю этген экмек булан шорпа ичип тура. Оъзюне урушар деп, Загъидат кърюкзуп гете.

– Ким берди, къызым, сагъа бу атив экмекни? – деп сорай Баммат, ашай туруп.

– Агъав, мен туз салма унутуп къалгъанман, – деп, Загъидат айтып къоя.

– Вагъ, сен сама этмегенмисен? – деп сорай атасы, тамаша болуп.

– Агъавум, дагъы гезик мен...

– Воллагъ, къызым, сен айтмагъан бусанг, мен билме де билмежек эдим тузу ѳкъну, – деп, Баммат къызын макътай. Ананг этеген экмеклерден кем тугюл...

– Адам чы билди тузу ѳкъну...

– Огъар да элтдингми?

– Элтдим бир экмекни, сют де элтдим.

– Яхшы этгенсен, къызым. Нечикдир ананг?

– Яхшы гъали. Ашама да ашады.

– Эртен бирче барарбыз анангны янына. Мен емишлер де аларман, – дей Баммат, къызыны башын сыйпай туруп.

– Агъав, шо экмеклени мен этгенни абама айтмассан. Яхшымы? – деп тилей Загъидат.

– Неге, къызым? – деп сорай Баммат, тамаша болуп.

– Билсе, адам магъа урушажакъ. Ол кърюкни мени кърюкде экмеклер биширге.

– Кърюк, къызым, кърюк. Менг айттарман огъар сен экмеклер де биширип, оъзге бары да къуллукъланы этип бажарагъанны, – деп, Баммат ону гѣнгюн ала.

– Агъавум, дагъы гезик экмеклени туз салып этежекмен, – деп, Загъидат атасын кюлете.

АГЪАЧ ТАЛАНЫ ЯГЪЫНДАГЪЫ ШАГЪАР

АХТАР! ИЗЛЕ! ТАП!



Ёл булан барсанг, Алина турагъан уйню билежексен!

«Къарчыгъаны» ноктасында

Аявалу, Къарчыгъа

Къазмаавулну орта мактабыны 8-нчи «а» класында охуйман, магъа 13-йыл бола. Арта юртумну гъакъында хабарымны йиберемен. Сиз шону журналда берсегиз, мен бек сюю-нежек эдим. Алданокъ сизге оъзюмню разилигимни билдиремен.

*Юрегимни талпындыра,
Ювукъ гелсем ягъасы.
Алелей, не башгъа бола,
Ата юртну гъавасы.*

Мени ата юртум Къазмаавул. Мен юртумну кёп сюемен. Мунда тувгъан-ман ва оъсгенмен. Юртумну яшыл авлакълары адамны гёнгюн ача, айракъда о авлакъларда колхозну авлакъ ишлери юрюле буса.

Юртубузну ягъасында гиччирек тавул агъа. О яшланы да, уллуланы да сююнчю. Яшлар да, уллулар да онда чабакъ тута, язда киришип завх эте. Юр-

тубузну ортасында уллу клуб бар, роза гюллер булан безенген мактабыбыз гёз къамашдыра. Юртну ягъасы булан гетеген темир ёлдан поезд оъте буса чы, юртубузну гёрюнюшю бирден-бир атив болуп къала. Бир-бир ят адамлар Къазмаавулну сёкме сюелер: топурагъы къатты дейлер, еллери гючлю, гъатта: «Къазмачайкъав не эте?» – деп сорайгъанлар ёлугъа. Мен шолугъа бир-эки сёз айтма сюемен.

*Гюн шавласы чыкъса, къудрат болабыз.
Янгур явса, гемедей чайкъалабыз,
Ел уьфюрсе, елпиллейбиз байракъдай,
Къар явгъанда дюрбюз суюдюм
таякъдай,*

*Суюдюм таякъ, сую таякъ,
суюгенине тие дей,
Къазмада ер къазгъанлар,
ер хадишин биле дей.*

2002. № 1-2.



Яшланы яратывчулугъу

Аявлу «Къарчыгъа»! Сени бетле-рингдеги бар янгылыкълар биз яшланы сююндюрюп къоймай, ата-аналарыбызны да сююндюре. Сиз де, биз де сююне яшайыкъ дей туруп, сизге етишдир-месем болмайгъан бир затгъа къаршы болдум. Шо да бизин макътапны гетген йыл битдирген ва яшавда четимликлер болуп, охума тюшмей къалгъан ва гъали уйде ата-анасына да кѳмек этип, экинчилей охумагъа тюшмеге гъазир болагъан Султанагъматова Динараны сиз-

ге алив суратын ва язгъан шиъруларын йиберемен. ону шиърулары макътапны «Тонгчолпан» газетинде охуйгъан заманларында да чыгъа эди. Биз кѳп сюеген къызланы бири. Дина, сен шиърунгда язгъанлай. «Гъаракатынга берекет» ругъдан тюшме. «Дюнъялар меники!» деп яша. Биз сени кѳп сюебиз. Аявлу «Къарчыгъа» да сени пашман этмес.

*Салам булан Оьтемиш юрт,
«Пангчолпан» кружокну старостасы
Идрисова Мальвина.*

АТАМ-АНАМ

Унутмайман, анам, бешик йырынгны,
Къулагъыма къайда барсам чалына.
Ягъаларда яшамагъа болмайман,
Аякъларым сизге багъып алына.

Ата-ана бар ерлери женнетдей.
Шо айтывну мен де герти гѳремен.
Хадиригиз биле туруп, мен савлу
Юрегимден, баракалла, беремен.

Атам, мени гъаман аркъа таявум.
Сени гѳрсем тавдай чакъы боламан.
— Ат туягъын, тай басар, — деп айтыв бар,
Абатларым сизге багъып аламан.



Нече де сагъынаман

Папах гийип, мыйыкъ салып,
Алып огъун, жаясын да
Ойнай эдим гъавчу ролюн
Мактабымны сагънасында.

Мен уялып, чыгъып болмай
Турагъанда ойнамагъа
«Инг насипли къызсан», — деди
Учителим къарап магъа.



Бирдагъы да ойнар эдим
Сагънасында мактабымны
Огъ, нече де сагъынаман
Яшлыкъ дейген китабымны.

Яшлангъа арагъыгъа

Айтыгъыз да, неге?!...

Ата-аналарын къаратып,
Яшамагъан, яшав гёрмеген
Гиччи яшларын йылатып –
Бомбалар атыла, атыла,
Уйлени, бавланы бузалар,
Санлагъа, жанлагъа батыла –
Яшавну дюнъясын тозалар!
Кёмек этигиз!
Дагъытгъанлар Сююнч къаланы!
Гёз алдында ата-ананы
Оьлтюрелер азиз баланы –
Кёмек этигиз!..

*Элина Аликова,
14 йыл, 10-ну кл.
Бамматюрт (Виноградное,
Мыгъыгъышдагъы къумукълардан).*



Узликот Олар Ибрагъимовое къайтмай

Къысгъа гече къыркъ туруп,
Къыркъ тамурдан сют берип.
Яшлар оьсдюрдю ана,
Яшавгъа къулач герип.

Гюнбатышда гюн батып,
Кёк юзюн борагъанда,
Буварды яшларына,
Ялынгъа барагъанда.

«Ялласагъыз да ярар,
Кюлге дёнюп къалмагъыз!
«Ватан учун жан», десе,
Яшлар, осал болмагъыз!»

Ватангъа борчун кютюп,
Яшлар игит ат алды.
Оьзлер буса даимге,
Къанлы давларда къалды.

Юрек бир гъалеклене,
Ташый ол гъайран бийик.
Чаба оьрге, энишге,
Адашгъан жайран йимик.

Яз булан гетди яшлар,
Юреклени паралап.
Олар къайтмай, яз къайта,
Ана жанын яралап.



АБАЙНЫ ЖОСМЫНСАТ ЖАБАРЛАРЫ ЖЕРИМОВ

Не яхшыдыр, не яхшы
Мени абайым бары!
Хапта-халияр йимик
Абайны хабарлары.

Хадинин билгенлеге
Абайым – хабар хазна.
Абайдан уйренгенмен
Мен де хабарлар язма.

Бизге ювукъ орамда
Малик деген бир яш бар.
Шогъар ошайгъан яшлар
Сизде де бардыр, яшлар.

Тюйме тигилмегендей
Оъмюрюне тююр де,
Маликни гёлегини
Алды ябылмай бир де.

Тюп буччакъларын тартып,
Тююп къоя белине.
Къып ялангъач къурсагъы
Къабакъ йимик гёрюне...



Султансет Мамоева

КЪАРЧЫГЪАЛАР

Ана тилни балын чачып
Чарнай, уча «Къарчыгъа».
Танг Чолпанлар ярыкъ яяр,
Къарчыгъалар бар чакъы.
Сиз учугъуз «Къарчыгъалар»,
Еси болуп девюрню,
Танг йырыбыз узатыгъыз,
Сеси болуп чёгюрню!

Аламланы ачгъычлары
Къарчыгъалар къолунда,
Сизсиз – аршлар ярып учар,
Чанг чыгъарар ёлунда!



Яман Яшлар Демегиз! Жаллисат Сизроева

Яман яшлар – демегиз!
Десегиз де, тюз тюгюл.
Шо яшланы алдында
Гюнагълыбыз биз бугюн.
Билим бирип, низамны
Тюз ёлуна салмагъан,
Заманында олагъа
Кёмек этме болмагъан.
Яман яшлар – демегиз!
Десегиз де тюз тюгюл.
Шо яшланы алдында
Гюнагълыбыз биз бугюн.

Озге патамкъланы шггипавлары не сёйлей?!

(Немис генжелерини тилинде)

АГЪАМИЯТЫ ЁЖЪ

Школагъа да заманы етмеген, гиччи къыз Инга, столну артын-да да олтуруп, кагъыз яза. Огъар анасы сорай: «Къызым, сен не этесен?»

«Мен Ирзулагъа кагъыз язаман», – дей ол, салмакълы кюйде.

«Сен гъали де язып билмейсен».

«Мен язып билсем де, билмесем де, шону бир агъамияты да ёжъ. Неге туюл, Ирзула да билмей чи охуп».

ХАТ

«Петер, сен не этесен?»

«Мен оъюме кагъыз язаман».

«Вагъ, сен не язасан оъюнге?».

«Мен гъали билмеймен. Почта-льон хат гелтирген сонг белгили болар».



САНДЫРАКЪЛЫ МУАЛЛИМ

Гиччи Петер школадан уйге геле. Атасы ону: «Петер, янгы муаллимни ушатдынгмы дагъы?» – деп сорай.

«Ушатмадым», – деп, жавап бере Петер.

«Неге хари?»

«Билемесен, фатер, ол бир уллу сандыракъчы. Бир керен, экини экиге къошса, дёрт бола деген эди ол. Гъали буса, уьчно бирге къошса дёрт бола дей».

ЖАВАП

Муаллим: – Онтогъузунчу юзйылда оьмюр сьрген дюньягъа белгили, химиклени гъакъындан не айтып боласан?

Охувчу: – Олар барысы да оьлген.

*Ашлар угун таржума этген
Танибал Азизов*



УЛЛАНАНЫ ОЙЛАРЫ...

Тегжорчнан Атаева

Баламны баласы, сен тувгъанлы бир-эки ай тюгюл болмай. Сен гелген дюнъяда яхшылыкъ булан яманлыкъны, герти булан ялгъанны, паракхатлыкъ булан даву арасында ябушув юрюле. Гъайранлыкъны ва гёзелликни дюнъясы бугюн рагъатсыз ва боранлы. Сагъа да, балам, яшав ёлну оътмеге тюшежек. О ёл узакъ, къуванчлы ва насипли болсун.

Баламны баласы, сен бу дюнъягъа таза юрекли гелгенсен. Гъар заманда да сагъа шолай болмагъа Аллагъ насип этсин. Тенгирим сени йыртгъыч, на-март, пис гъайван, суюкелеген жиргенч жан этмей, адам этип яратгъан, сен де адамлыгъынгни тас этмей яшамагъа къарарсан, балам. Баламны баласы, сен гъали бир зат да билмейсен, бир затны да англамайсан.

Сагъа энниден сонг нечакъы билме-ге, англатмагъа тарыкъ болажакъ. Сен озюнгни ярыкъ гёзлеринг булан магъа багъып къарайсан. Мен буса, яшавда сени не къаравуллай, сени яшавунг не-чик экен деген ойлагъа батаман.

Баламны баласы, сени авазынг магъа гъайран дюнъягъа чакъырагъан тавуш йимик чалына. Эгер бугюн магъа лап да сыйлы, лам да аявлу зат къайда сакълана десе: «Муна, бешикде!» – деп айтар эдим. Ол – сенсен, мени аявлу ба-лам!

Мен сагъа дюнъяны гёрмеге гёзле-римни, яшавунгнуну къурмагъа къолла-рымны, сюювню сезмеге юрегимни бе-рер эдим. Яшав сагъа не берер экен?

О сени нечик къаршылар экен?

Аявлу балам, сенден къуванып, юрегим сююнчден толгъан гъалда сени бешигингни чайкъай туруп, озюнню насибимден къоркъуп гетемен.

Айланадагъы минглер булангъы ул-ланаланы арасында магъа тийген насип пайым учун Тенгириме шюкюрлюк эте къаламан. Сагъа да, балам, яхшылы-гъынг оър болмакъны, юрегинг чомарт болмакъны ёрайман. Яхшы ёл, балам, яхшы ёл!

КЪУМУКЪ ЯШЛАНЫ ФОЛЬКЛОРУНДАН

МЕНИ КЪЫЗЫМ...

Мени къызым обалы,
Он бармагъы къыналы,
Омурав алтын тюймели,
Ала гёзю сюрмели.

Мени къызым гъачынна,
Гъамары бар чачында,
Сюрмеси бар гёзюнде,
Суюкюмю бар сёзюнде.





АТА-АНАЛАНЫ САГЪИФАСЫ

Тарихи йырлардан

– Башынг авруй буса, мени Абдуллам, ят юхла!
Бешиклеге сени салса бише, деп,
Гъайлеклеге салса дагъы тюше, деп,
Эки тизим бешик этип чайкъадым,
Эки къолум къолбав этип байладым,
Аямда алты ай къаймакъ ялатдым,
Тёбемде теке улакъдай ойнатдым,
Къысгъа гече, мени Абдуллам, къыркъ туруп,
Къыркъ тамурдан сют бердим...

Абдулгъаким Тъажиев

Къазакъ йырлар

Къумукъланы батырлагъа, игит эркеклеге багъышлангъа кёп йырлары бар. Йырларда шо игитлеге кёбюсю гезиклерде къазакълар деп айтыла. Къумукълар, ногъайлар ва бир-бир башгъа халкълар къазакълар деп «ярлы бусакъ да, харлы тюгюлбюз» деп айланагъан батырлагъа айтгъан. Бай-бийлеге къаршы туруп, къазакълар озле-ни эркинлиги, намусу учун кёп чалышгъанлар, ябушгъанлар. Олар эркекликни, намусну, ярлыланы ва янгызланы якълавну, элин сю-ювню, инсанлыкъны, дослукъну бары да затдан оър салгъанлар. Къа-закъ йырларда да шо пикрулар-ойлар бериле.

Къазакъ йырлардан бир нечелери

Эменликлер тую сари бал.
Ичген эрге аш болсун!
Ете гъакъыллы сав башлар,
Яш буса да, арабызда баш босун!
Гъакъылы ёкъ бош башлар –
Бий болмайсын, хан болсун –
Бу дюньядан болмагъандай тас болсун!

Аргъумакъгъа, тогъа тартып, нал къакъса,
Шиша йимик гиленк бузда таярмы?
Ягъаланы басып яв гелсе,
Къазакъ эрлер пайын алмай къоярмы?

Янгурлар явса, ер яшнар,
Яманлар тувса, дав башлар.
Осаллар тувса, эл ташлар.

Аюв Булан Бетге-бет

Жошмал Абукеев,
Дагъыстанны халкъ
язывгусу

(Экинчи ёлугъув)

Экинни вакъти. Рубас оьзенни бою булан гелебиз. Абдулмуслим алда, къолунда эки атылагъан тюбеге де бар. Тар сокъмакъ, сол янда – таш къаялар, онгда – оьзен, агъагъан сувну сеси тюнден, терен зиндандан эшитиле. Ярлар шончакъы да бийик.

Арыгъанман-талгъанман, аякъларымынны гъаран аламан. Абдулмуслим чи, баягъы уйренген, чыныкъгъан, гюренден янгы чыкъгъан ат йимик юрюй, алдым булан ёрта бара.

Бир чет айланмада башымны гётердим, къарайман-сокъмакъда, тувра алдыбызда, арт аякъларына туруп, аюв токътагъан! Мен къоркъуп, тормузу йиберген машин йимик, Абдулмуслимни аркъасына барып урундум.

«Шы-ш...ш», – деди магъа ювугъум. Тирелип токътадыкъ. Амма аюв ёл бермей. Къаягъа оьрленип болмажакъбыз, ярдан атылып оьлме де суймейбиз чи. Артгъа къачып йиберсек, бизин тутма аювгъа не болсун!

Алгъа юрюр эдик, ёлубузну гесип дев токътагъан чы. Энни не этейик? Тюзю, менден чи пайда ёкъ, жаным кысымымда.

Шо мюгълетде Абдулмуслим тюбегин оьрге чюйдю, аювгъа гёзледи. Аюв бир аз заман агъач къаравулчугъа тигилип турду, сонг жибин басылгъандай башын булгъады ва онггъа, оьзенге бурулду.

Гелеген ёлуна бурулмагъаны, сайки, къачса артындан тюбек урар деп ойлагъан буса ярай...



Ярдан атылса, пасат бола деп аювну аядым. Тек ол ярны хырында оьсген, оьзенге иелген терекге иерилди. Атылып ал къолу булан бутакъгъа илинди. Абдулмуслим тюбекни гёзлеген кюйде тура. Аюв зиндангъа саллангъан кюйде, сол къолу булан, бир затдан къоркъгъан яшны йимик, гёзлерин япды...

Шо заман эс тапгъан Абдулмуслим, тез-тез тюбегин инбашына илди ва:

– Гёремисен, инсан йимик жанын аявлай, – деди.

Биз ёлгъа тюшдюк, аюв да, терекден айрылып, сокъмакъ булан чаба гетди.

Гюйген
аш

Ибрагъим Керимов,
Дагъыстанны халкъ языгъусу

– Къойчуитден энни мен къоркъмайман! – деди бир керен Али.

Биз тамаша болуп къалдыкъ. Къоркъмай боламы, о чу къабанны бириси. Аты сама, эшитесен чи, Къойчуит! Алдын о гертилей де, къошда, сайки, къой фермада болгъан. Сонг юртгъа къайтаргъанлар. Къартгъаamy яда бир яман зат этгенми, шону мекенли билеген гиши ёкъ. Бизин Балтаавулда десенг о лап къайыр ит. Текаран бюдюресек, артыбыздан чаба. Ювугъуна барып болмайсан. Гъали, гёр дагъы сен, Али энниден сонг шондан къоркъмайман деп тутгъан. Болагъан зат тюгюл! Тюнегюн-бирисигюн, алдыбызгъа да тюшюп, тапаран уруп къачагъан оъзю тюгюлмю эди! Тарыкъсыз макътанагъан заманы!

– Къоркъмай экенсен, Къойчуит она тыгъырыкъда ятып тура. Къырыйындан оътюп бол! – дейбиз.

– Озокъда оъртермен! – деп юрюдю Али. Гъали къачды, дагъы къачды деп, къарап токътагъанбыз. Али тартынмай бара. Она итни къаршысына етишди, ондан бир аварасы да ёкъ гиши йимик оътдю. Оътме дегенде де, башын да къанкъайтып, хохайып бара чы. Бираз гетме къоюп, Къойчуит артындан чабар деп турабыз, къайдагъы затдыр, еринден де тербенмей.

Баргъан ёлу булан Али шо хохайгъан кююнде къайтып да гелди. Бек ажайыпбыз.

– Ичингден бир дуа охуй болгъансандыр яда такъгъан гъайкелинг бардыр, – дейбиз.





– Авлия болгъанмысыз? – деп, Али мысгъыллап кюлей. Ойдабыз. Алини иши гъеч тегин тюгюл, ёгъесе ол эртенден берли, бир яшыртгъын сыры бар гиши йимик, тамаша иржая туруп айланмажакъ эди.

– Дагъы биревге де айтмажакъман, сагъа айтайым, – деди ол мен шо гъакъда сорагъанда

– Билемисен, мен итден неге къоркъмайгъанны?

– Айтсанг, билермен.

– Аш этди мени къоркъмайгъан! Гююк аш!

– Нечик эте аш?

– Мен де билмей тура эдим. Тюнегюн атайым айтып билдим. Ахшам ашгъа янгы олтуруп турабыз, айтайым къапталыны кисесинден гюйген мичари гесек чыгъырып геле. Шоссагъат таныдым: мен къапу алдагъы хасини къырыйына атгъан аш гесек. Не этер экен атайым деп тураман, «Бирев шу мичари гесекни гюйген деп ташлагъан», – дей атайым, – амма яман этген, уллу билмеслик этген, неге тюгюл ашны гюйген ерин ашагъан гишини ит хапмай. Шу мичари гесекни ташлагъан гиши шону билмей болгъандыр...».

Уйдегилени ятма къоюп, мен абайым ахшам биширген мичарини гюйген къабургъасын алып ашадым. Эрден де гюйген гесек тюшген эди, шону да ташламадым. Гъали билдингми, ит магъа не саялы гъапламайгъанны? – дей Али. Шондан сонг биз, авулдагъы яшлар, ашны гюйген ерин де ташламайгъан болдукъ.

Уллулар гюйген ашны хабарын, биз рыцкъыны аявласын деп, гъиллагъа чыгъаргъанны озюбюз уллу болмайлы англамадыкъ.

Къырыйындан къоркъмайгъан-тартынмайгъан болуп ойтсе, нагагъ ит де адамгъа чапмайгъанны да биз шо чегъыбызда билмей эдик.

Исрагъия Исмаев «Къарчыгъа» – талчыгъа

Ёлда эки яш гёбе,
Бири-бирине тебе,
Тутушуп, чалтакълашып,
Болдулар хола-тёбе.

Портфеллери атылып
Бир якълагъа ташланды.
Яш махлукъ явуп къалды.
Якъ-якъ болду, хошланды.

Ол «Игитлеге» етип,
Махлукъгъа айып этип,
Уъстюндегин тайдырып,
Гъарай-гъаран айырып.

Бири-бири аврутгъан
Ерлерине къарайман.
– Ябушардай, арада
Не къалгъан? – деп сорайман...

Бири йыламсырады,
Дюр пашман да, ойлу да:
– Къарчыгъамны яшыргъан
Салып терен къойнуна.

– Сиз ябушагъан кюйде
Къарчыгъа сав къаламы?!
Чыгъар тез-тез гъавагъа!
Тез чыгъар! Къавгъалама!

– Аз зат учун жанына
Гелтирерми шу гъалны! –
Ал! – деп, есине берди
Бир «Къарчыгъа» журналны.

– Шунча къызгъанч боламы?!
Алда да, гёре эдинг чи, ...
Охуп битгендокъ сагъа
Къайтарып бере эдим чи...

– Уялма да уялмай,
Не сёйлейсен базынып?!
Къызгъанчы тюгюл бусанг,
Алар эдинг язылып...



Насрулла Байболов Муслимни масхаралары

Кёрюкде бишген экемек артыкъ татывлу бола. Шо саялы, юртгъа тезден берли таби газ гелген буса да, Муслимни анасы экемекни гъар гюн де кёрюкде, агъач ягъып, бишире. Кёрюкде якъмакъ учун агъачны да Муслимни атасы ярып, тёбе этип къоя. Агъач гесеген вакъти атасы бети булан этеген юм-чумгъа тергев этип, ол чыгъарагъан тавушгъа да тынглап турагъан Муслим:

– Атам, мен билсем, сагъа агъач ярмагъа нече де къыйын тие бугъай. Сен гъар гезик балтаны оьрге гётергенде неге агъ урасан? – деп сорагъанда:

– Атангны сен шулай ойлашып билегенинг нечакъы бола буса да яхшы, балам. Агъач ярмагъа буса мен бир де къыйын гёрмеймен. Тек агъ урсам, оьзюме кёмек болагъанда йимик гъис этемен, – деп жавап берген ол.

Шо заман Муслим де ойлашып къарап къалмайлы:

– Шолай буса. Атам, агъ уруп талчыгъып турмайлы, балтаны гётерип, агъачны сен ярып тур. Мен сени орнунга агъ урагъаны боларман. Къой, шо мен сагъа этген кёмек болсун, – деген.



– Мен сагъа береген шу кампет-лерден агъасы гысапда ининге де пай чыгъарарсан, – деген Муслимге иш-ден ахшам уйге къайтгъанда атасы.

Шо заман яш атасы оъзюню къо-луна тутдургъан кампетден толгъан гиччирек кагъыз дорбагъа да багъып къарап сююнсе де, тамаша болуп:

– Кампетлени магъа нечик пайла-магъа тюшегенин гъали англап бит-мей тураман. Мен иниме кампетлени нечесин берейим? – деп сорагъан.

– Неге англамайсан?! Кампетле-ни къызгъанмай кёп янын, озокъда, сагъа ининге бермеге тюше.

– Шолай буса, атам, сен кампетле-ни барысын да инимни къолуна берип къой.

– Неге?

– Неге болагъандыр, кампетлени пайлайгъанда аслам пайын агъасына бермеге мен иниме къояйым.



Халкъ авуз яратывчулугъундан

САНАВЛАР

Бав бар экен,
Бав бар экен,
Бавну ичинде кав бар экен,
Кавну ичинде
Оърдек бар экен,
Оърдекни ичинде
Йымырткъа бар экен,
Йымырткъаны ичинде
Жижек бар экен,
Жр-р-р-р!

Къурчакъ булан ойнайгъанда айтыла, яда санаб болуп теле

Билем, билем,
Экем, экем,
Къыркъыллавуч,
Къыркъма чабакъ.
Чабакъ дедим,
Чапгъан къалакъ,
Къалакъ дедим,
Къашгъа дуван,
Дуван дедим,
Дувлу малик,
Малик дедим,

Малик агъач.
Агъач дедим,
Алтын къутукъ,
Къутукъ дедим,
Къурман таякъ,
Таякъ дедим
Талгъыр оыгюз,
Гъабюл,
Гъюбюл,
Чыкъсын
Бу тил.

Жыйгъан
Рагъимат
Имаева,
учительница

Гиччилав Айта

Уйде уллулар сёйлейгенде, Айка бир затны сорай, огъар уллулар: «Сен билмесенг де ярай», – дей. Хыйлы гюнлер гетип, школадан къайтгъанда, уйдегилер: «Онда нече алдынг, нечик болдунг», – деп сорагъанда: «Сиз билмесегииз де ярай», – деген.

Юртдагъы улланасы гелгенде, муну гийимине къарап: «Не ашив платянг, не ашив кепканг бар», – дегенде, Айка: «Платье тюгюл, капот, кепка тюгюл, къалакъай», – деген.



Къумукъ Жалкъ Айтывлары

- Насип, къайда барасан?
- Дослукъ бар ерге бараман.
- Гюч, къайда барасан?
- Дослукъ бар ерге бараман.
- Гъакъыл, къайда барасан?
- Дослукъ бар ерге бараман.
- Байлыкъ, къайда барасан?
- Дослукъ бар ерге бараман.

Терчеген Ясса Заурова ёммакълар

Башында къызыл таракъ,
Къуйругъа узун оракъ,
Аякълары – тырнавуч.
Не оыктемлик, бу не гюч?

Билигиз, гиччипавлар,
О дюр мени оразлым,
Танг къатгъан деп кычырып
Билдиреген...
(хоразым).

Сув ягъалар, батмакълар,
Тюрлю сеслерден тола,
Билемисиз, айтыгъыз:
Йырчылар кимлер бола?

(Вакъыр-вукъур-вакълар
Хоргъа чыкыгъан бакълар,
Шону билмейген яшлар,
Воллагъ, уллу такълар).



Янгытмачлар

Накъыра акъыра, аргъан арыгъан.

Къавгълаласанг да, къавгъалама-
жакъман, къавгълаламасанг да,
къавгълаламажакъман.

Акъ балкъабакъ, боз балкъабакъ,
Боз балкъабакъ, акъ балкъабакъ.

Топгъа къакъма – къапгъа къакъ,
Къапгъа къакъма – топгъа къакъ.

Айтдым такъмакъ, сени макътап,
Бизин ишлер –

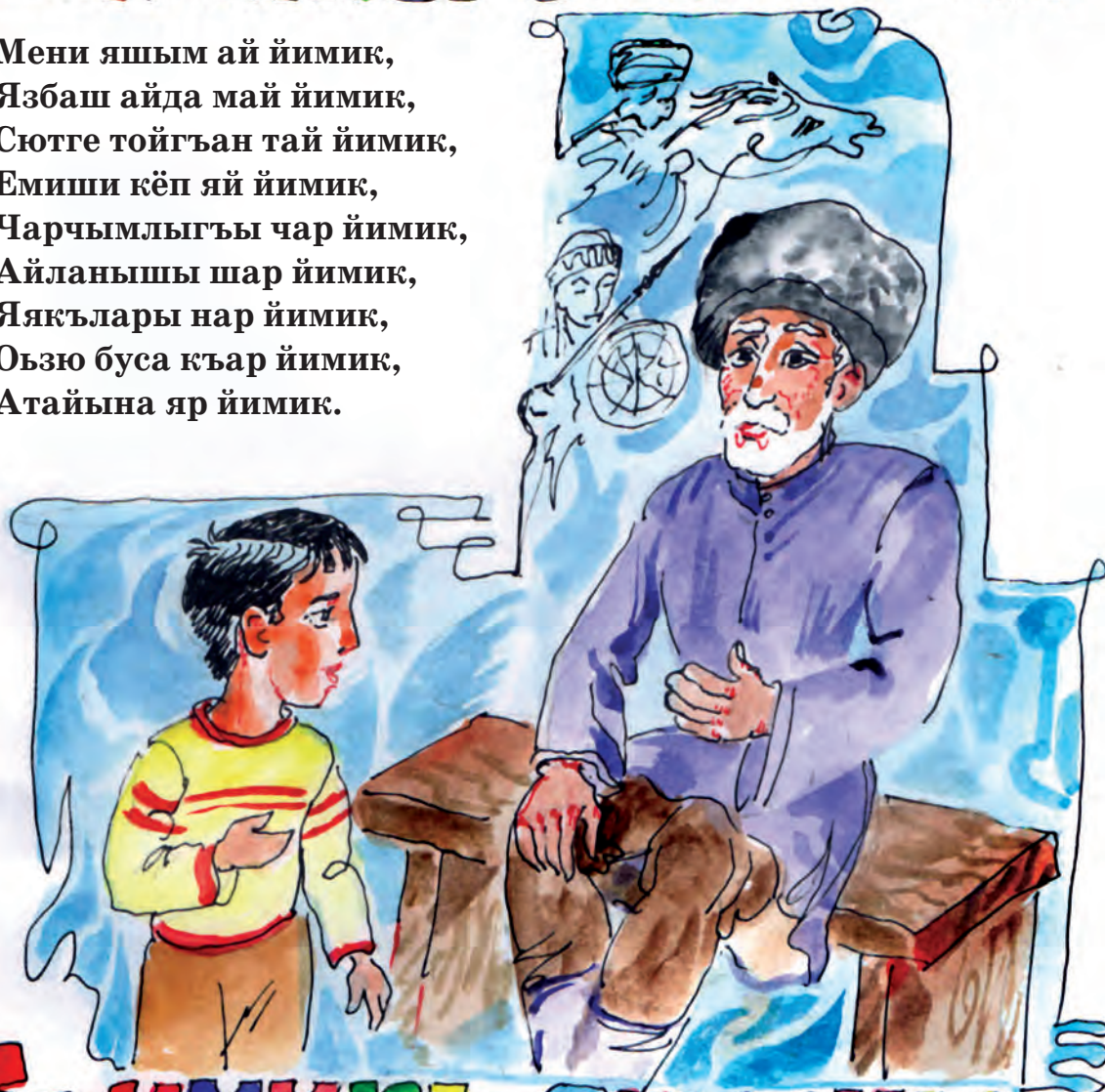
тапмакъ такъмакъ.

Сен де магъа тап такъмакъ –
Тынч тюгюл такъмакъ тапмакъ.

Агуль Бийтемиров

БАЛАМНЫ БАЛАСЫНА

Мени яшым ай йимик,
 Язбаш айда май йимик,
 Сютге тойгъан тай йимик,
 Емиши кёп яй йимик,
 Чарчымлыгъы чар йимик,
 Айланышы шар йимик,
 Якълары нар йимик,
 Озью буса къар йимик,
 Атайына яр йимик.



КЪУМУКЪ ЯШЛАНЫ

ФОЛЬКЛОРУНДАН

Яшым мени минген аргъумакъ
 Аягъы киш, бойну хош.
 Къычыргъан кёкге булут ясагъан,
 Чыкъ-чылмавукъ гечеде

Санап аякъ басагъан.
 Батман-батман ем берген,
 Бадиялап сув берген.



Ибрагъым Моьстисбеков Яшлагъа янгы жабар

Гюн яхшы болсун, охувчулар!

Тезден берли гиччи яшлар учун къылыкъ хабарлар язма гъасиретлигим бар эди. Амма гезик етмей турду. Яшларым да о чагъындан оьсюп уллу болду. «Къой, къайырмас, оланы яшларына пайдасы тиер», – деп ойлашып, язма башладым.

Сизин тергевюгюзге биринчи хабарымны салайым.

«... Аллагъ яхшылыкъ этегенлени сюе».

(Маида сурасы, 13-нчю аят)

Юсупну анасы Пахуздек тюрлю ашлар этмеге нече де уста къатын. Не этсе де, ашап тоюп болмасдай эте. Сюйсенг – долма, сюйсенг – пилав, чудуланы чы нече тюрлюсюн этсе де, уьйдегилер мукъурун къоймай битдирип къоялар. Асылгъан къабагъы бал татый. Балгъа жибин ябушагъан йимик, Пахуздекни тепсисине де авул-хоншу, къардаш-къурдаш жыйыла бола.

Муна, Пахуздек къайтара алдыргъын да гийип, ашюйде айлана. Гиччипав Юсуп терезеден орамгъа къарай. Къараса, къакъмалы асатаягъы булангъы бир къарт къатын оьтюп бара.

– Ана, къара бу къарт абайгъа, о чу гъаран юрюй къарны уьстюнден, – деп анасына бакъды. Терезеден къарап, Пахуздек:

– О чу Аминат биби. Бир гесек бола бизин якъгъа гечгени, – деп жавап берди.

Артындагъы гюн Юсуп, къурдашы Даниял булан абзарда уллу къар хола-лар дегеретип айланалар. Сонг оланы



уьстю-уьстюне салып къар адам этдилер. Даниял эсги, хырына багъып къалгъан челекни алып къар адамны башына гийдирди, Юсуп буса гъамардан гелтирип читадан бурун этди.

О вакъти Юсупну гёзю къайтара шо аста-аста, абатын ала туруп барагъан къарт абайгъа илинди.

Уьйге гиргенде Юсуп шо къарт къатынны ойлаша туруп, анасына:

– Ана, о Аминат биби юрюйгенде де гъаран юрюй, оьзюгер аш нечик эте экен? Биз сама ашив ашлар этип огъар алып барсакъ? – деди.

– Не ашив ойлашдынг хари, Юсуп. Нечакъы да ашив болар, айт гъали, не этгенни сюесен? – деп, анасы яшгъа со-рады. Юсуп да иржайып:

– Шо баягъы къолакъала этсенг? – деп анасына къарады. Пахуздек кюлеп йиберди:

– Къолакъала тюгюл яшым, къагъал къалач. Буса, сен къоз сындыр, мен хамур басайым, – деп чара булан къозну Юсупгъа узатды. Юсуп да герти ашбаз йимик, этеги ерден сюрелсе де, анасыны уллу алдырыгъын гийип токътады. Пахуздек огъар башына атасыны акъ песин къалпакъ этип гийдирди. Юсуп алай арыв хошланып айланды. Тёнгекге салып, чёкюч булан уруп къоз сындыра, ашын алып чарагъа сала. Ишин де битдирип, Юсуп, эки янгъа учгъан къозну къабукъларын жыйып, чёп челекге сала.

– Ана, къозну иши битди, гъали не этейим? – деп, анасына сорай. Анасы да огъар: – Ону гелтир, муну гелтир, – деп тапшура туруп, узакъ да къалмай, къызаргъан къагъал къалачлар кёрюкден чыгъа.

– Юсуп, балам, Аминат бибини зувабына гирежексен. Аллагъ да сие яхшы ишлер этегенлени. Айрокъда, сени йимик шулай алакат яшлар эте буса, – деп, Пахуздек Юсупну кысып къучакълады.

– Гъали энни, гийинип онгарыл.

– Къагъал къалачланы къол четенге де салып, сувугъунча тез Аминат бибиге элтейик, – деп, буйрукъ берди.

Тонун да гийип, кёрпе бёркюн къашларына ерли де басып, Юсуп къолуна къагъал къалачлар булангъы четенни де алып, чабып къыргъа чыкъды.

Огъ, не арыв таза гъава! Аякъ басгъанда, «хырт-хырт» деп къар хыртыллай. Юсупну арты булан юрюйген Пахуздек энкейип, уланы гёрмейген кюйде увучуна къар алып, хола да этип:

– Юсуп, сакъ бол! – деп къычырды. Юсуп бурулуп битгенче къар хола учуп гелип ону инбашына тийди. Къайдан токътасын энни Юсуп, четенни ерге салып, шосагъат къар хола этип, анасына къайтарышын этди.



Шолай ойнай туруп, чаба-оза туруп булар къарт абайны къапу алдына етишип къалдылар. Къакъдылар. Узакъ къалмай Аминат биби эшигин ачды.

– Уьюгюзге яхшылыкъ, Аминат биби! Сиз бизге хоншу болгъангъа бек сюендюк. Биз сизге ашив къолакъалакълар гелтиргенбиз, – деп токътады Юсуп.

Аминат биби иржая туруп:

– Хошгелдигиз! Нечакъы да яхшы этгенсиз, гиригиз гъали ичине! – деп, къонакълагъа ёл берди. Уйню ичинде ашив, гъамамда йимик исси. Тонун, бёркюн чечип, Юсуп да, анасы да къонакъ уйню ичине гирип, диванда олтурдулар.

Пахуздек хабарлай туруп, Аминат биби Юсупгъа къарай турду. Сонг Юсупну гъаракаты булан бу иш болгъанын белгенде, Аминат биби муну башын сыйпап:

– Не тизив яшсан хари сен, – деп хошуна гелди.

Шо заманны ичинде догъадан бир шатыр-шутур авазлар эшитилди. Бары да пысып, догъагъа бакъдылар. Тавушун гётерип Аминат биби:

– Сютбажив, гел гъали, къонакълагъа хошгелди эт! – деп къычырды.

– Бу Сютбажив де ким экен? – деп, Юсуп ойгъа батды. «Янгыз турагъан къатын деп айта эди чи анам. Буса, Сютбажив де, Аминат биби йимик уллу къатынмы экен?»

Догъадан къайтара шатыр-шутур авазлар эшитилди. Сонг, мавуллайгъан тавуш гелди. Ону арты булан уйге къуйругъун да ойната туруп ап-акъ мишик гирип гелди.

– Таныш бол, Юсуп. Бу мени лап ювукъ къурдашым – Сютбажив – деп, Юсупну таныш этди. Юсупну кепине гелип:

– Буса, Сютбажив бишев болгъан экен! – деп, къолун узатып, – «биш-биш», – деп ону чакъырды, Сютбажив гелип, Юсупну къолун ийислеп, сонг огъар ишылма башлады. Юсуп тепсиден къагъал къалачны гесегин алып, Сютбаживге узатды, о да бек ушатып, ону ашап

битдирди. Сонг Сютбаживню де Юсупну да оюнлары тутуп, заман гетгенин билмей къалгъанлар.

– Къайтмайыкъмы балам, – деп, Пахуздек сагъатгъа къарады. Юсуп анасыны айтгъанын этип, шоссакъат туруп, догъагъа багъып юрюдю. Сютбажив де ону арты булан тербенди. Буланы узатма чыкъгъан Аминат биби булан, Сютбажив де: «Савболугъуз!» – деп айтагъан йимик, къуйругъун силлей туруп, эшик алда токътап турду. Озьюн ахтарып гелген саялы, Аминат биби булагъа бара-калла билдирди ва дагъы да:

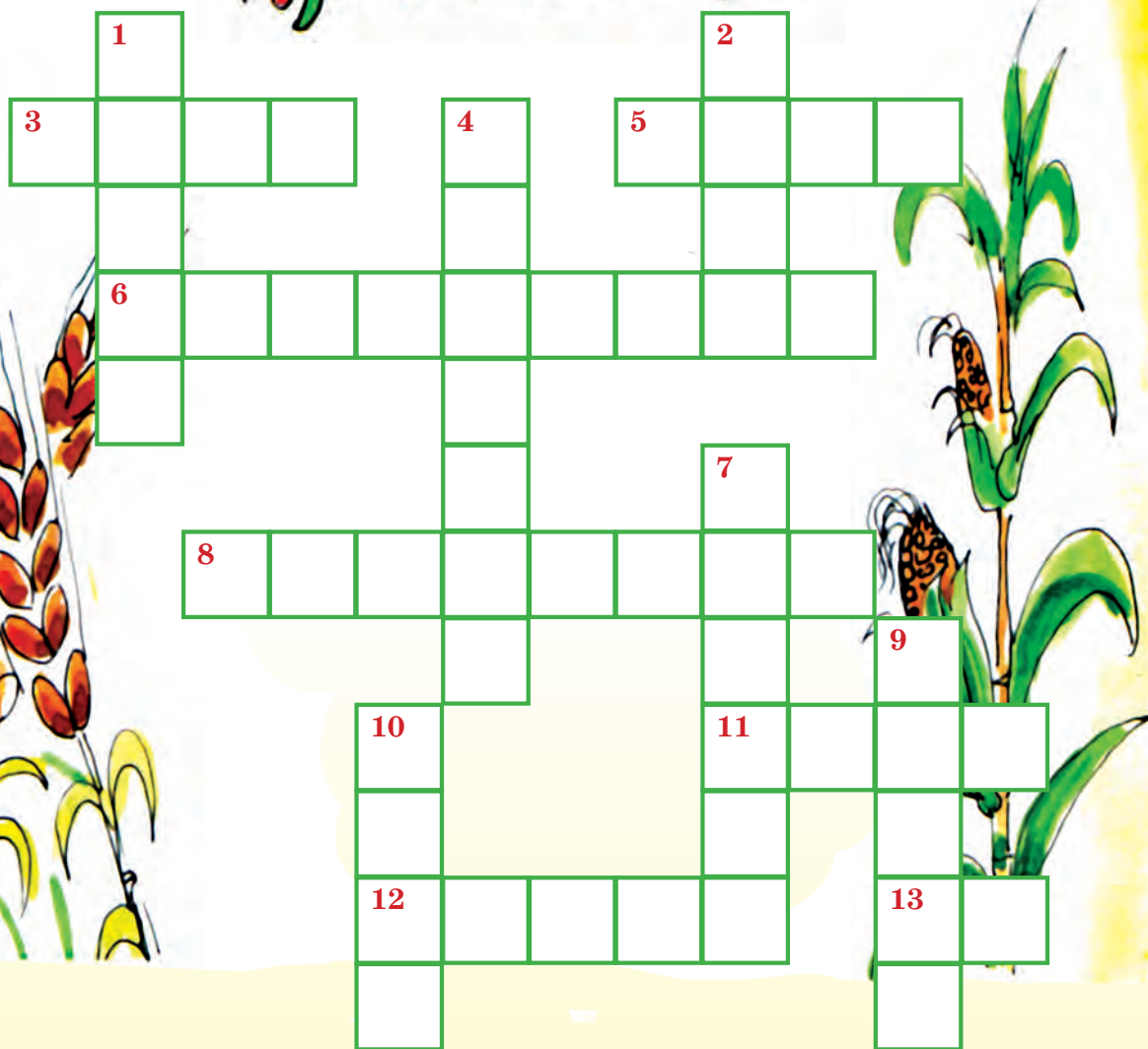
– Юсуп, балам. Сютбажив булан ойнама сюйсенг, геле тур, – деп де буварды.

Къайтып уйге барагъанда, Юсуп бир сёз де айтмай, юрюп турду. Ону башында ойлар бар эди. Шо ойлар да: «Яхшылыкъ этсе, яхшы бола экен. Яхшылыкъ этегенлени Аллагъ сюе буса, Аллагъ мени де сюе», – деп иржая туруп, уйге етип къалды.



Ашлыкълар

Кросево



СОЛДАН ОНГЪА:

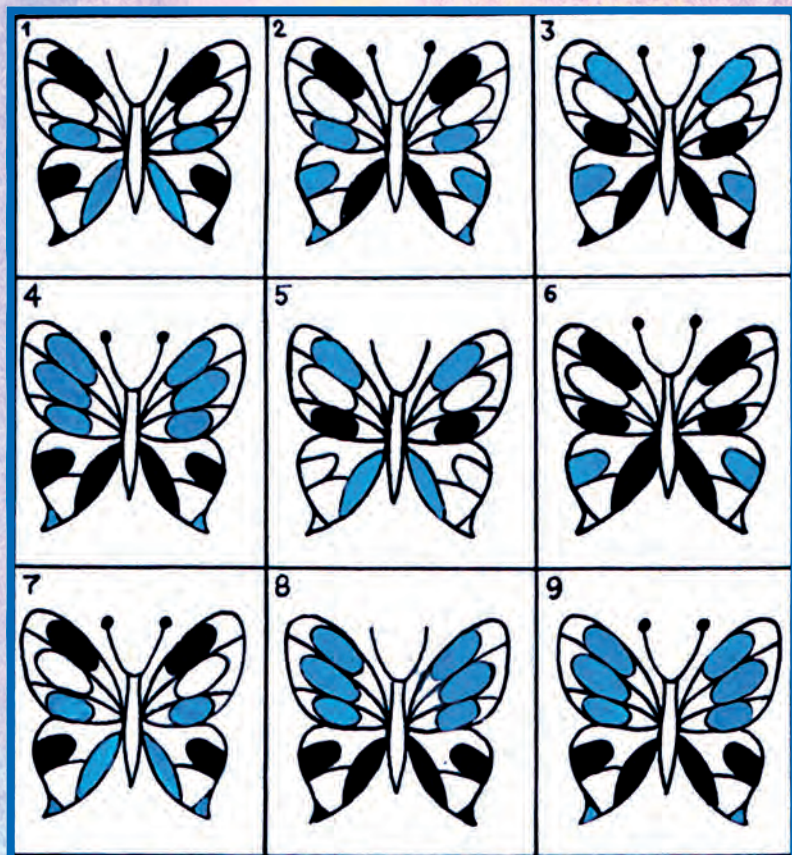
3. Узун назик бюртюклери булангъы ашлыкъ. 5. Кёбюсю гъайванлар учун къолланагъан ашлыкъ, эрте бише. 6. Ону унундан къара экмек бола, ашкъазангъа пайдалы. 8. Арив чечеклери булангъы гюнге багъып оьсеген оьсюмлюк. 11. Жижеклер кёп сюеген увакъ ем. 12. Ун тартагъанда къалгъаны. 13. Аш, экмек этмек учун лап да кёп къоллана.

ОЪРДЕН ТЮПГЕ:

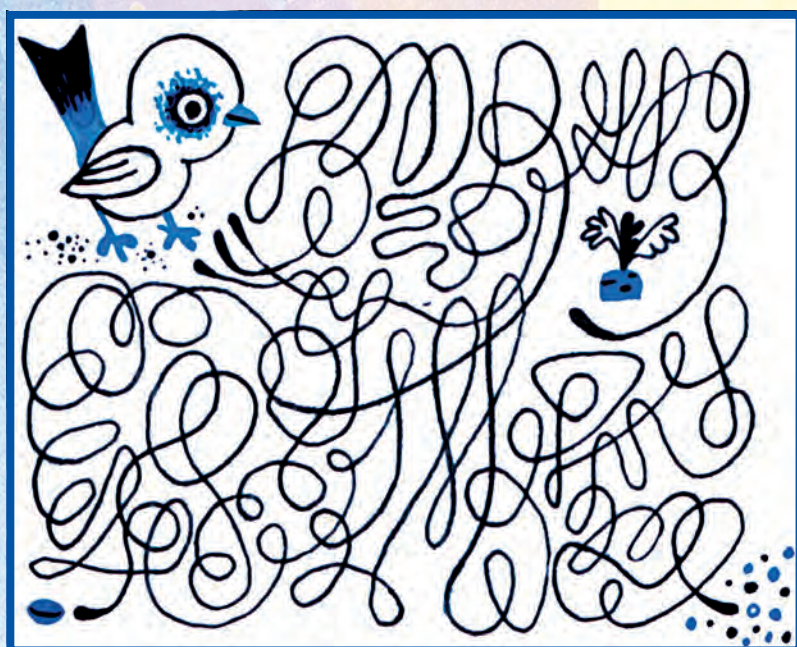
1. Ашлыкълардан лап аслусу. 2. Аслу гъалда гъайванлагъа ем учун ярты тартылып этилген ун, крупа. 4. Ону унундан мичари, гъалпама, тахана эте. 7. Бишгенче сувну ичинде оьсе. 9. Ондан тартып май эте, къабукъларындан жымых эте. 10. Ондан пилав, чилав эте.

Абдулкерим Сайитов.

БИР-БИРИНЕ ОШАЙГЪАН ЭКИ ГЕБЕЛЕКНИ ТАБЫГЪЫЗ



КЪАЙСЫ ЁЛ БУЛАН БАРСА, КЪУГИ БЮРТЮКНЮ АШАМА БОЛА?



Художник *И. Тимофеев*



ISSN0206 - 7943

Къарчыгъа

4-5/2020

июль – октябрь

Иллюстрированный детский журнал.
Издаётся один раз в два месяца.

Учредитель:

Министерство информатизации,
связи и массовых коммуникаций Республики
Дагестан.

Регистрационный номер

серия ПИ №ТУ05-00413 от 22.04.2019 г. выдан
управлением Роскомнадзора
по Республике Дагестан.

Издаётся с января 1980 г.

Руководитель – главный редактор
М.М. Ахмедов

Редколлегия:

Ш. Алишева (ред. выпуска)
П. Абдуллаева
А. Абдуллатипов
С. Алиев
С. Мамаева
Т. Зургалова (отв. секретарь)

Художественный редактор З. Даганов
Технический редактор Т. Лузина
Художник номера М. Муталибов
Художник обложки М. Муталибов

Формат 60x84 1/8.
Бумага офсетная.
Уч. изд. л. 6,15.
Уч. печ. лист 5,58.

Выход в свет 13.10.2020 г.
Тираж 993 экз.
Заказ № 754.

Типография:

ООО «Издательство «Феникс-пресс».

Адрес типографии:

367018, РД, г. Махачкала, ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель: Государственное
бюджетное учреждение Республики Дагестан
«Редакция республиканских литературных
журналов «Соколёнок»
и «Литературный Дагестан»

Адрес редакции и издателя:

367000, РД, г. Махачкала, ул. Даниялова, 55.

Электронный адрес редакции:
litdag@mail.ru

Кумыкский язык

Индекс: на год – 63339,
на полугодие – 73904.

Цена свободная.